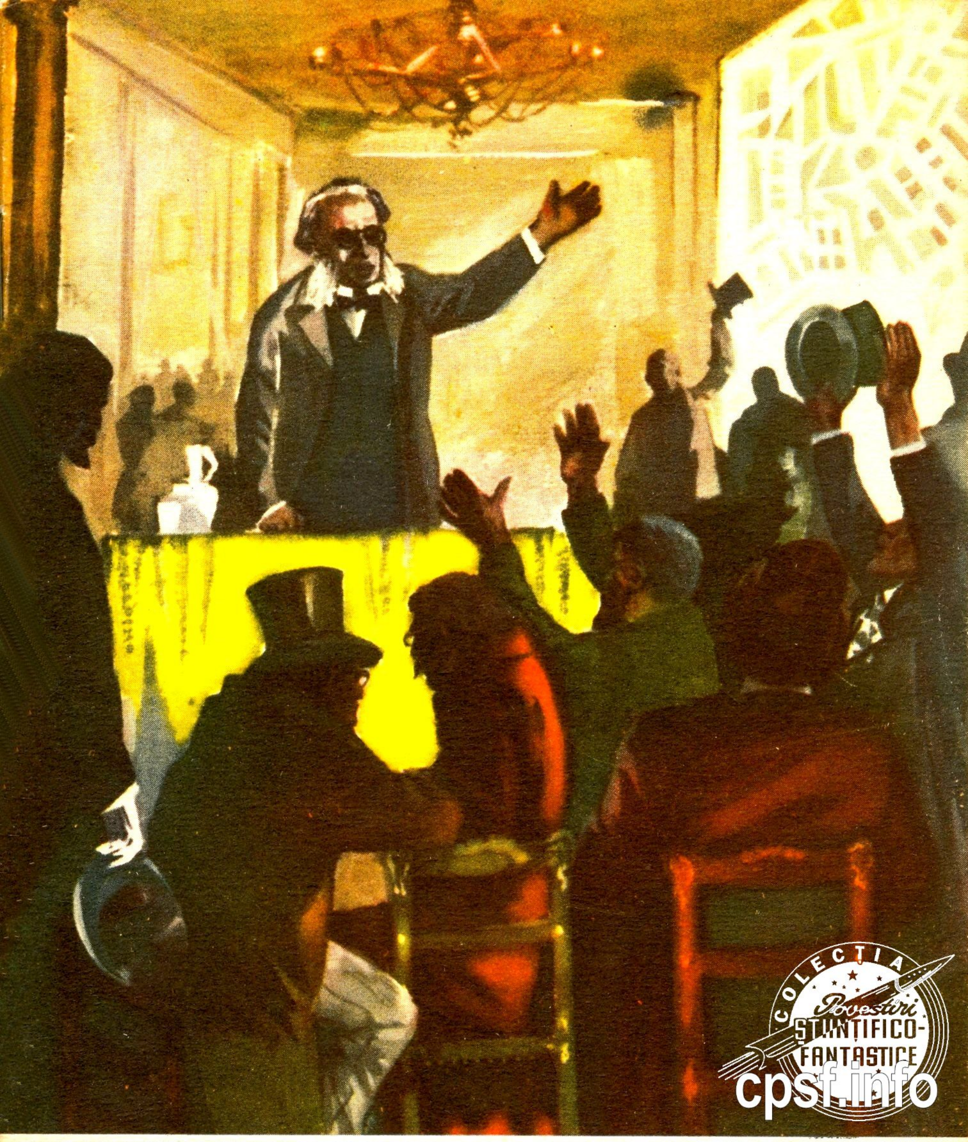


COLECȚIA POVESTIRI ȘTIINȚIFICO-FANTASTICE

JULES VERNE

CELE CINCI SUTE DE MILIOANE ALE BEGUMEI

200

PREȚUL 1 LEU

★

JULES VERNE

CELE CINCI SUTE DE MILIOANE ALE BEGUMEI

*

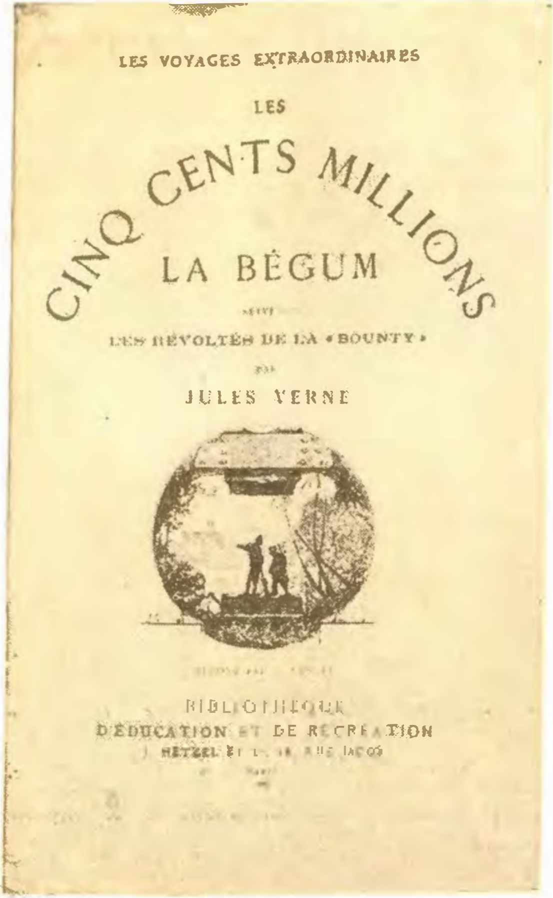
Traducere, cuvînt înainte şi note
de
ION HOBANA

Colecţia „Povestiri ştiinţifico-fantastice"

EDITATĂ
DE REVISTA
ŞTIINŢĂ
ŞI
TEHNICĂ

Anul IX — Nr. 200 — 15 martie 1963

Ilustraţiile interioare: L. BENETT
după ediţia originală „LES CINQ CENTS MILLIONS DE LA BÉGUM", Bibliothèque d'Éducation et de Récréation — J. Hetzel et Cie, Paris


LES VOYAGES EXTRAORDINAIRES

LES

CINQ CENTS MILLIONS

LA BÉGUM

SUIVI

LES RÉVOLTÉS DE LA « BOUNTY »

PAR

JULES VERNE

BIBLIOTHÈQUE
D'ÉDUCATION ET DE RÉCRÉATION
J. HETZEL ET Cie, 18, RUE JACOB

Coperta-desen: D. IONESCU

Cuvînt înainte

Dacă ar fi să-l credem pe Roger de la Fuye, autor al unui interesant articol intitulat „Peisajul în opera lui Jules Verne“, ideea romanului de față s-a născut cu prilejul unei călătorii prin Marea Nordului și Marea Baltică, în timpul căreia scriitorul a vizitat și portul militar Kiel. „...Constatarea înarmărilor germane — spune de la Fuye, care este nepot de soră al lui Jules Verne — îl neliniștește și-l va face să scrie «Cele cinci sute de milioane ale Begumei», previziune a războiului modern“.

Fără a nega eventualul rol declanșator al acestei vizite, socotim că ideea romanului apărut în 1879 s-a născut de fapt cu ani în urmă, pe vremea războiului franco-prusac (1870-1871). Scriitorul cunoscuse atunci pe viu forța, brutalitatea și tendințele expansioniste ale celor care aveau să-i slujească drept model pentru figura lui Herr Schultze. Cizmele ocupanților călcaseră și pe străzile Amiensului, unde se refugiase familia Verne, plecînd din Parisul aproape încercuit. De pretutindeni soseau vești despre represiunile sălbatice la care era supusă populația, ca răspuns la acțiunile curajoase ale detașamentelor de franctirori. Cu sălbăticie era bombardat și Parisul, fără a se ține seama că obuzele distrug locuințe, spitale și monumente de artă. Iar pacea, care ar fi trebuit să însemne sfîrșitul tuturor vitregiilor, lăsa o rană deschisă în inima poporului francez : Alsacia și Lorena cedate lui Bismarck de guvernul trădător al lui Thiers, ca preț al ajutorului în lupta împotriva Comunei...

La această experiență amară aveau să se adauge destule temeiuri de alt ordin. Jules Verne cunoștea, desigur, diversele aspecte ale șovinismului și rasismului promovate în Germania ca o politică cvasi-oficială de stat. Forța generalizatoare a artei și capacitatea lui de previziune l-au ajutat să descrie nu

numai manifestările de atunci ale acestor concepţii retrograde, ci şi evoluţia lor posibilă. Iată de ce, urmărind comportarea, tiradele şi gîndurile lui Herr Schultze, ai uneori impresia că, printr-o intuiţie genială, autorul a izbutit să transplanteze în secolul său unul dintre acele specimene pe care istoria le-a condamnat abia în secolul nostru. În lucrările lui Schultze „se demonstra că rasa germanică trebuie să le absoarbă pe toate celelalte“, iar proiectele lui prevăd nici mai mult nici mai puţin decît „nimicirea tuturor popoarelor care ar refuza să se contopească cu poporul german şi să se reunească în Vaterland“. Un prim pas spre îndeplinirea acestui ţel nebunesc îl constituie construirea imensei uzine de armament botezate sugestiv Stahlstadt — Cetatea Oţelului. Cu tunurile fabricate aici, Schultze vrea să şteargă de pe suprafaţa pămîntului France-Ville, oraşul paşnic şi înfloritor întemeiat de celălalt moştenitor al milioanelor Begumei, doctorul Sarrasin.

Dacă portul Kiel, cu fortificaţiile şi cazărmile lui mohorîte, cu tunurile ameninţătoare ale vaselor de război, cu disciplina lui oarbă, i-a oferit lui Jules Verne un punct de plecare real pentru a zugrăvi bîrlogul lui Schultze, France-Ville e doar o creaţie a imaginaţiei lui cucerite de viziunea radioasă a oraşelor viitorului, întîlnită la socialiştii utopici. Însăşi amplasarea oraşului-model pe ţărmul american ne aminteşte experienţele întreprinse de Robert Owen la New Lanark şi de adepţii lui Etienne Cabet în Texas. Influenţa socialismului utopic merge însă mai departe şi mai adînc decît o asemănare care ar putea părea incidentală. Iată de ce socotim necesar să întîrziem o clipă asupra condiţiilor apariţiei acestei teorii socotite drept unul dintre izvoarele marxismului.

Salutînd revoluţia franceză din 1789 ca început al unei ere de frăţie universală, intelectualii luminaţi ai acelui timp şi-au dat seama curînd că burghezia a sfărîmat lanţurile feudale pentru a le înlocui cu propriile ei lanţuri. Analizînd acest proces de clarificare ideologică, Engels scrie în „Anti-Dühring“ :

„...Comparate cu pompoasele făgăduieli ale iluminiştilor, instituţiile sociale şi politice instaurate în urma «victoriei raţiunii» s-au dovedit a fi nişte caricaturi amarnic de dezamăgitoare.

Lipseau numai oamenii care să constate această dezamăgire şi ei au apărut o dată cu noul secol“.

Aceşti oameni sînt socialiştii utopici. Ei au denunţat falimentul pretenţiilor egalitare ale revoluţiei burgheze şi au propus noi soluţii pentru instaurarea fericirii generale. Constituind un pas înainte pe calea elaborării unei concepţii ştiinţi-

fice despre dezvoltarea societății, teoria lor are slăbiciuni serioase. Dar despre asta vom vorbi mai tîrziu.

Ideile socialismului utopic străbat romanul „Cele cinci sute de milioane ale Begumei“ *încă de la primele pagini. Pînă și importanța acordată condițiilor igienice, credința doctorului Sarrasin că îmbunătățirea lor va duce la regenerarea societății erau comune mai tuturor programelor utopice. Așa, de pildă, printre „doleanțele“ unei „societăți comunitare“ din Anglia figura și „Pregătirea hranei în conformitate cu cerințele medicinei“. În France-Ville, această doleanță s-a transformat într-o lege : „Piețele alimentare sînt supravegheate neîncetat și negocianții care îndrăznesc să speculeze sănătatea publică sînt pedepsiți fără cruțare. Un precupeț care vinde un ou vechi, carne stricată sau lapte botezat este tratat pur și simplu ca un otrăvitor“. Iar noii cetățeni ai orașului primesc o broșură în care printre „principiile cele mai importante ale unei vieți rînduite științific“ figurează și „...să bei apă curată, să mănînci carne și legume proaspete și simplu preparate...“*

Și alte deziderate ale „societății comunitare“ — „Unificarea arhitecturii locuințelor“ și „Economia prin combinarea cheltuielilor casnice“ — pot fi regăsite într-o formă oarecum asemănătoare, în cele zece reguli fixe ale construcției caselor particulare din France-Ville. Dar să lăsăm aceste amănunte care au, desigur, semnificația lor. Ecoul ideilor directoare ale socialismului utopic vibrează mai cu seamă în discursul rostit de doctorul Sarrasin la Congresul internațional de igienă : „...Am invita toate popoarele să vină să viziteze... acest oraș al sănătății și al bunei stări, am răspîndi în toate limbile planul și descrierea lui, am chema să locuiască în el familiile cinstite pe care sărăcia și lipsa de lucru le izgonesc din țările aglomerate. Nu vă veți mira că mă gîndesc și la acele familii pe care cucerirea străină le-a obligat să accepte cruda necesitate a exilului și care ar găsi la noi un loc de desfășurare a activității lor, de folosire a inteligenței lor și ne-ar aduce aceste bogății morale de mii de ori mai prețioase ca minele de aur și diamante. Am avea acolo mari colegii în care tineretul, crescut după principii înțelepte, în stare să dezvolte și să echilibreze toate facultățile morale, fizice și intelectuale, ne-ar pregăti generații puternice pentru viitor !“

Prin gura doctorului Sarrasin, Jules Verne înfierează deci șomajul, această plagă rușinoasă a societății capitaliste, și-și exprimă simpatia abia camuflată față de victimele represiunii dezlănțuite de burghezie împotriva comunarzilor și familiilor lor. Printre cei condamnați la deportare în Noua Caledonie se aflau, de altfel, și prietenii lui intimi : geograful Elisée Reclus

și Paschal Grousset, fostul ministru de externe al Comunei. Și pentru că am ajuns aici, trebuie să spunem că influența Comunei se face simțită în roman cel puțin în capitolele care ne înfățișează pe locuitorii orașului France-Ville pregătindu-se să respingă atacul lui Herr Schultze. Entuziasmul lor amintește entuziasmul comunarzilor din 1871. Și asemenea Parisului comunard, orașul-model nu are o armată permanentă, ci se bizuie pe poporul înarmat. Această idee, întîlnită în utopiile mai vechi ale lui Thomas Morus și Jonathan Swift, îmbracă la Jules Verne o formă precisă și modernă de exprimare datorită tocmai experienței Comunei : „Armata noastră e alcătuită din toți cetățenii și toți, atunci cînd va fi nevoie, vor fi soldați căliți și disciplinați".

Să ne întoarcem însă la ideile socialist-utopice care populează „Cele cinci sute de milioane ale Begumei". *Și pentru că spațiul nu ne îngăduie o analiză atotcuprinzătoare, vom mai sublinia doar rolul important atribuit muncii și învățăturii.*

Încă în „Insula misterioasă" *(1875), Jules Verne înălța un adevărat imn muncii eliberate de constrîngere, muncii creatoare pe care o slăveau și socialiștii utopici. Era, într-un fel, o profesiune de credință, căci a muncit el însuși cu pasiune, mărturisind : „Munca este funcția mea vitală ; cînd nu lucrez, nu simt viață în mine". Scriitorul nu putea deci admite ca în orașul său ideal să se oploșească trîntorii și o spune fără înconjur : „Pentru a obține dreptul de reședință în France-Ville, e destul să ai referințe temeinice cum că ești apt să exerciți o profesiune oarecare, manuală sau intelectuală, în industrie, știință sau artă... Existența parazitară nu este îngăduită".*

La fel de apropiată ne este și concepția lui despre învățătură. Într-o epocă în care domneau încă metode învechite, scolastice, Jules Verne preconiza o școală menită să-i pregătească multilateral pe viitorii cetățeni, cultivîndu-le în primul rînd inteligența și nu capacitatea de memorizare mecanică. În France-Ville „profesorii se străduiau să dezvolte spiritul copilului, supunîndu-l unei gimnastici intelectuale calculată astfel încît să urmeze evoluția naturală a facultăților sale. Elevii erau învățați să iubească o anumită știință înainte de a fi îndopați cu ea, evitîndu-se astfel acel gen de cunoștințe care, cum spune Montaigne, «plutesc la suprafața creierului», nu ajung pînă la înțelegerea copilului, nu-l fac nici mai înțelept, nici mai bun. Mai tîrziu, o inteligență bine pregătită va ști ca singură să-și aleagă drumul și să-l urmeze în chip rodnic".

Dacă socialismul utopic insuflă scriitorului idei generoase, el îi impune totodată anumite limite. Ca și Saint-Simon, Jules Verne își închipuie că progresul tehnic-științific ar fi în stare

nu numai să ridice nivelul de trai al oamenilor, dar şi să diminueze contradicţiile sociale, ducînd la fericirea generală. Împreună cu Owen şi Cabet, el crede că organizarea unor comunităţi-model va deschide ochii guvernelor asupra căii care duce la prosperitate fizică şi morală. (În discursul său, doctorul Sarrasin exprimă limpede această credinţă deşartă : „De ce, domnilor, n-am încerca noi cel mai puternic mijloc de convingere, exemplul ? De ce nu ne-am uni toate forţele imaginaţiei pentru a trasa planul unui oraş-model, după date riguros ştiinţifice ?... De ce nu am consacra noi capitalul de care dispunem pentru a clădi acest oraş şi a-l prezenta întregii lumi ca o învăţătură practică ?...")

În sfîrşit, Jules Verne împărtăşeşte eroarea tuturor utopiştilor, care nu văd în clasa muncitoare singura forţă capabilă să schimbe cu adevărat faţa lumii şi vor să instaureze rînduielile socialiste cu consimţămîntul şi sprijinul burgheziei.

Aceste idei erau depăşite chiar în timpul vieţii scriitorului. El n-a cunoscut însă lucrările lui Marx şi Engels — sau, dacă le-a cunoscut, n-a izbutit să înţeleagă învăţătura lor, singura concepţie ştiinţifică asupra legilor dezvoltării societăţii. Aşa se explică accentele pesimiste care transpar în lucrările lui atunci cînd visurile utopice i se destramă în contact cu realitatea tot mai hîdă a capitalismului.

Jules Verne nu se lasă însă copleşit. Încrederea în viitorul luminos al umanităţii continuă să străbată cărţile sale, uneori făţiş, alteori ca un rîu ascuns al cărui murmur ne înştiinţează că apele lui continuă să fertilizeze pămîntul. Ultimul roman apărut în timpul vieţii scriitorului, „Invazia mării" *(1905), deschide seria numeroaselor lucrări ştiinţifico-fantastice care tratează tema victoriei omului asupra deşertului.*

Se cuvine să spunem cîteva cuvinte şi despre ceea ce Roger de la Fuye numeşte „previziune a războiului modern".

E adevărat că, în 1879, tunul cu o bătaie de zece leghe (patruzeci de kilometri) constituia doar un deziderat al generalilor belicoşi. Jules Verne n-a greşit însă prevăzînd atît apariţia acestei teribile arme de exterminare cît şi faptul că ea va fi folosită mai întîi de imperialiştii germani. La 24 martie 1918, tunurile Krupp cu tragere lungă au început să bombardeze Parisul de la o distanţă de aproape o sută de kilometri.

În ceea ce priveşte proiectilele asfixiante, însuşi autorul recunoaşte — prin gura curajosului său erou Marcel Bruckmann — că erau folosite de multă vreme. Dar numai un duşman înverşunat al omenirii ca Herr Schultze putea să inventeze cumplitele obuze încărcate cu bioxid de carbon lichid, a căror explozie provoacă scăderea bruscă a temperaturii pînă

la o sută de grade sub zero şi împrăştierea unui enorm volum de gaz asfixiant în atmosferă. Acest din urmă efect a fost obţinut pentru prima oară tot de militariştii germani, în timpul atacului cu gaze de la Ypres (22 aprilie 1915).

Se poate vorbi, deci, de o „previziune a războiului modern“. Dar o previziune care constituie nu un joc steril al imaginaţiei, cum se întîmplă la unii scriitori occidentali de astăzi, ci un avertisment adresat tuturor oamenilor de bună credinţă. un mesaj antirăzboinic lipsit de orice echivoc. Denunţîndu-l pe Schultze ca pe un megaloman extrem de primejdios, ca pe un teoretician al distrugerii şi al morţii, Jules Verne îl condamnă la un sfîrşit pe măsura demenţei lui. Iar Stahlstadtul se transformă dintr-o formidabilă uzină de armament într-un „neasemuit centru de producţie pentru toate industriile folositoare“.

E necesară o ultimă precizare.

Naţionalitatea celor doi moştenitori ai milioanelor Begumei şi felul în care se rezolvă conflictul dintre ei ar putea să genereze o interpretare falsă a mobilurilor autorului. Oare nu e vorba aici de resentimentele unui învins faţă de reprezentantul — fie el şi fictiv — al naţiunii învingătoare? Oare înfierarea şovinismului şi rasismului german nu e făcută de pe poziţiile şovinismului francez?...

Există în roman o scenă care ne dă un răspuns limpede la aceste întrebări. Aflînd despre moartea lui Herr Schultze, doctorul Sarrasin rămîne tăcut şi gînditor. Acest om modest şi însufleţit de idealuri înalte, în care Jules Verne a pus atît de mult din el însuşi, îşi mărturiseşte astfel regretul: „De ce oare a devenit duşmanul nostru acest om înzestrat cu aptitudini deosebite? De ce, mai ales, nu şi-a pus el neobişnuitele însuşiri intelectuale în slujba binelui? Cîte forţe irosite, care ar fi dat roade folositoare dacă s-ar fi unit cu ale noastre, într-un scop comun!...“

Aceasta e cheia romanului: peste graniţi şi peste timp, Jules Verne lansează un apel la unirea tuturor forţelor care înţeleg să se pună în slujba omenirii şi a vieţii. Marele nostru prieten poate să doarmă liniştit în panteonul gloriilor universale. Aşa cum o dorea cu înflăcărare „exemplul France-Villeului şi al Stahlstadtului, oraş şi uzină model, nu va fi pierdut pentru generaţiile viitoare“.

ION HOBANA

JULES VERNE

CELE CINCI SUTE DE MILIOANE ALE BEGUMEI

Capitolul I

sau Mr. Sharp își face apariția

— Aceste jurnale englezești sînt într-adevăr bine redactate ! își spuse doctorul, trîntindu-se într-un fotoliu de piele.

Doctorul Sarrasin practicase întreaga lui viață monologul, care este una dintre caracteristicile celor distrați.

Era un om de cincizeci de ani, cu trăsături fine, cu ochii vii și limpezi sub ochelarii cu ramă de oțel, cu o fizionomie în același timp gravă și plăcută, unul dintre acei inși despre care spui la prima vedere : iată un om de ispravă. La această oră matinală, cu toate că ținuta sa nu trăda nici o căutare, doctorul era ras proaspăt și arborase o cravată albă.

Pe covor, pe mobilele camerei sale de hotel de la Brighton erau răspîndite ziarele *Times, Daily Telegraph, Daily News.* Abia sunase ora zece și doctorul avusese timp să facă înconjurul orașului, să viziteze un spital, să se întoarcă la hotel și să citească în principalele ziare londoneze darea de seamă *in extenso* [1] a unui memoriu pe care-l prezentase, cu două zile în urmă, la marele Congres internațional de igienă, în legătură cu invenția sa : un numărător al globulelor sîngelui.

În fața lui, o tavă acoperită cu un șervet alb conținea un cotlet fript cît trebuie, o ceașcă de ceai fierbinte și cîteva dintre acele sendvișuri cu unt pe care bucătarii englezi le pregătesc de minune datorită pîinișoarelor speciale furnizate de brutari.

— Da, repeta el, aceste jurnale din Regatul-Unit sînt într-adevăr foarte bine redactate, nu se poate susține contrariul !... Cuvîntul vicepreședintelui, răspunsul doctorului Cicogna din Neapole, intervențiile pe marginea memoriului meu, totul e prins din zbor, pe viu, fotografiat :

„La cuvîntul doctorul Sarrasin din Douai. Onorabilul membru vorbește în franțuzește. «Auditorii mei mă vor ierta că-mi

[1] Pe larg (în l. lat.).

iau această libertate — spune el la început —, dar ei pricep, desigur, mai bine limba mea decît aş fi eu în stare să o vorbesc pe a lor»...“

— Cinci coloane cu litere mici !... Nu ştiu care dintre



dările de seamă e mai bună, cea din *Times* sau cea din *Telegraph*... Nu poate exista mai multă fidelitate şi preciziune !

Doctorul Sarrasin ajunsese aici cu reflecţiile sale, cînd însuşi maestrul de ceremonii — cine ar îndrăzni să dea un titlu mai modest unui personaj îmbrăcat cu atîta corectitudine în negru ! — bătu la uşă şi întrebă dacă „monsiou“ poate fi deranjat...

„Monsiou“ este numele general pe care englezii se cred obligaţi să-l dea tuturor francezilor fără deosebire, la fel cum şi-ar imagina că nesocotesc toate regulile de politeţe adresîndu-se unui italian altfel decît cu „Signor“ şi unui german altfel decît cu „Herr“. La urma urmei, poate că au dreptate. Această obişnuinţă are avantajul incontestabil de a indica de la început naţionalitatea oamenilor.

Doctorul Sarrasin luă cartea de vizită care-i fusese prezentată. Destul de surprins că i se fac vizite într-o ţară unde nu cunoştea pe nimeni, el fu de-a dreptul uimit citind pe dreptunghiul minuscul de hîrtie

> **Mr. SHARP, solicitor**
>
> **93, Southampton row**
> **London**

Ştia că un „solicitor“ este sinonimul englez al unui grefier sau, mai precis, al unui om al legii hibrid, intermediar între notar, grefier şi avocat — procurorul de odinioară.

— Ce naiba am eu de împărţit cu Mr. Sharp ? se întrebă el. Să mă fi băgat fără voie în vreo încurcătură ?... Eşti sigur că-i pentru mine ?

— O, yes, monsiou.

— Ei bine, să intre !

Maestrul de ceremonii introduse un bărbat încă tînăr, pe care doctorul îl clasă, de la prima vedere, în marea familie a „capetelor de mort“. Buzele sale subţiri sau mai bine zis uscate, dinţii săi albi şi lungi, oasele temporale descărnate sub o piele pergamentoasă, tenul său de mumie şi ochii mici, cenuşii, sfredelitori îi dădeau drepturi incontestabile la această clasificare. Scheletul său dispărea, de la călcîie pînă la occiput, sub un „ulster-coat“ [1] în carouri. În mîna dreaptă strîngea mînerul unei valize de piele lucioasă.

Acest personaj intră, salută scurt, puse jos valiza şi pălăria, se aşeză fără să ceară îngăduinţă şi spuse :

— William Henry Sharp junior, asociat al casei Billows, Green, Sharp & Co... Am onoarea cu doctorul Sarrasin ?...

— Da, domnule.

— François Sarrasin ?

---

[1] Pardesiu gros, larg şi lung ca un halat.

— Acesta este, într-adevăr, numele meu.
— Din Douai ?
— Douai este reşedinţa mea.



— Tatăl dumneavoastră se numea Isidore Sarrasin ?
— Exact.
— Am stabilit deci că se numea Isidore Sarrasin.

Mr. Sharp scoase un carnet din buzunar, îl consultă şi reluă :

— Isidore Sarrasin a murit la Paris în 1857, în arondismentul al V-lea, strada Taranne, numărul 54, hotelul Şcolilor, actualmente dărîmat.

— Într-adevăr, încuviinţă doctorul, din ce în ce mai surprins. Dar vreţi să-mi explicaţi... ?

— Numele mamei sale era Julie Langévol, continuă Mr. Sharp, imperturbabil. Era originară din Bar-le-Duc, fiica lui Bénédict Langévol, locuind în fundătura Loriol, mort în 1812, după cum reiese din registrele municipalităţii numitului oraş... Aceste registre sînt o instituţie foarte preţioasă, domnule, foarte preţioasă !... Hm !... Hm !... şi sora lui Jean-Jacques Langévol, tambur-major în al 36-lea regiment...

— Vă mărturisesc, spuse doctorul Sarrasin, uluit de această cunoaştere aprofundată a genealogiei sale, că în anumite privinţe păreţi mai bine informat decît mine. E adevărat că numele de familie al bunicii mele era Langévol, dar asta-i tot ce ştiu despre ea.

— A părăsit pe la 1807 oraşul Bar-le-Duc împreună cu bunicul dumneavoastră, Jean Sarrasin, cu care se căsătorise în 1799. S-au stabilit amîndoi la Melun ca tinichigii şi au rămas acolo pînă în 1811, anul morţii Juliei Sarrasin, născută Langévol. Din căsătoria lor a rămas un singur copil, Isidore Sarrasin, tatăl dumneavoastră. Din această clipă, firul s-a rupt pînă la data morţii acestuia, regăsit la Paris...

— Pot să înnod acest fir, spuse doctorul antrenat fără voia lui de această precizie cu totul matematică. Bunicul meu s-a stabilit la Paris pentru a face educaţia fiului său, care voia să devină medic. A murit în 1832 la Palaiseau, lîngă Versailles, unde tatăl meu îşi exercita profesiunea şi unde m-am născut eu însumi în 1822.

— Sînteţi omul meu, reluă Mr. Sharp. Fraţi sau surori ?...

— Nu. Eram singurul copil, şi mama a murit la doi ani după naşterea mea... Dar, în sfîrşit, domnule, vreţi să-mi spuneţi... ?

Mr. Sharp se ridică.

— Sir Bryah Jowahir Mothooranath, spuse el, pronunţînd aceste nume cu respectul pe care orice englez îl poartă titlurilor nobiliare, sînt fericit că v-am descoperit şi că sînt primul care vă prezintă omagiile sale !

„E nebun — gîndi doctorul. O boală destul de frecventă la «capetele de mort»".

Solicitorul îi citi diagnosticul în ochi.

— Nu sînt cîtuşi de puţin nebun. La ora actuală, sînteţi singurul moştenitor cunoscut al titlului de baronet acordat, la cererea guvernatorului general al provinciei Bengal, lui

Jean-Jacques Langévol, naturalizat cetățean englez în 1819, văduv al Begumei Gokool și posesor al uzufructului bunurilor ei, decedat în 1841 și lăsînd doar un fiu, care a murit, idiot și fără urmași, incapabil și fără testament, în 1869. Succesiunea se ridica acum treizeci de ani la aproape cinci milioane de lire sterline. Ea a rămas sub sechestru și tutelă și dobînzile au fost capitalizate aproape în întregime în timpul vieții fiului imbecil al lui Jean-Jacques Langévol... Această succesiune a fost evaluată în 1870 la cifra rotundă de douăzeci și unu de milioane de lire sterline sau cinci sute douăzeci și cinci de milioane de franci. Executîndu-se hotărîrea tribunalului din Agra, confirmată de Curtea din Delhi, omologată de Consiliul privat, bunurile imobile și mobiliare au fost vîndute, valorile[1] realizate, iar totalul a fost depus la Banca Angliei. Actualmente, el se cifrează la cinci sute douăzeci și șapte de milioane de franci, pe care-i veți putea scoate cu un simplu cec, imediat după ce veți prezenta dovezile genealogice la Curtea cancelariei. Vă stau la dispoziție, începînd de astăzi, pentru a obține de la Mrs. Trollop, Smith & Co, bancheri, orice acont veți dori...

Doctorul Sarrasin era înmărmurit. O clipă, nu putu să rostească nici un cuvînt. Apoi, împins de o tresărire a spiritului său critic și neputînd accepta ca un fapt experimental acest vis din „O mie și una de nopți“, izbucni :

— Dar la urma urmei, domnule, ce dovezi îmi puteți da în legătură cu această chestiune și cum ați ajuns la mine ?

— Dovezile sînt aici, răspunse Mr. Sharp, bătînd cu palma valiza de piele lucioasă. Cît despre felul în care v-am găsit, nimic mai firesc. Vă caut de cinci ani. Descoperirea rudelor sau „next of kin“, cum spunem noi în dreptul englez, pentru numeroasele succesiuni fără moștenitori care sînt înregistrate în fiecare an în posesiunile britanice, este o specialitate a casei noastre. Or, moștenirea Begumei Gokool ne-a dat de lucru mai bine de cinci ani. Am făcut investigații pretutindeni, am trecut în revistă sute de familii Sarrasin, fără s-o găsim pe aceea care descinde din Isidore. Ajunsesem chiar la convingerea că nu există un alt Sarrasin în Franța cînd, ieri dimineața, citind în *Daily News* darea de seamă a Congresului de igienă, am fost izbit de numele unui doctor pe care nu-l cunoșteam. Controlîndu-mi imediat însemnările și miile de fișe privind această succesiune, am constatat cu uimire că orașul Douai scăpase atenției noastre. Aproape sigur că mă aflu pe un drum bun, am luat trenul de Brighton, v-am vă-

[1] Valori mobiliare, titluri de rentă, acțiuni, obligații reprezentînd anumite sume de bani.

zut la ieşirea din sala congresului şi m-am convins. Sînteţi portretul viu al unchiului dumneavoastră din partea bunicii aşa cum este înfăţişat într-o fotografie făcută după o pînză a pictorului indian Saranoni.

Mr. Sharp scoase din carnetul său o fotografie şi o trecu doctorului Sarrasin. Un bărbat înalt, cu o barbă splendidă, un turban cu egretă şi o haină de brocart cu broderii verzi stătea în atitudinea specifică portretelor istorice înfăţişînd un general care scrie ordinul de atac privind cu atenţie la spectator. În planul doi, se distingeau vag fumul unei bătălii şi o şarjă de cavalerie.

— Aceste documente vă vor spune mai multe decît mine, reluă Mr. Sharp. Vi le las şi, dacă-mi îngăduiţi, mă voi întoarce peste două ceasuri ca să primesc dispoziţiile dumneavoastră.

Spunînd acestea, Mr. Sharp scoase din valiză şapte, opt legături de dosare, unele imprimate, altele manuscrise, le aşeză pe masă şi ieşi cu spatele, murmurînd :

— Sir Bryah Jowahir Mothooranath, am onoarea să vă salut.

Pe jumătate convins, pe jumătate sceptic, doctorul luă dosarele şi începu să le răsfoiască.

Un examen rapid dovedi că povestea era cum nu se poate mai adevărată şi-i risipi toate îndoielile. Cum să eziţi, de pildă, în prezenţa unui astfel de document :

„Raport către Prea-cinstiţii Lorzi ai Consiliului Privat al Reginei, depus la 5 ianuarie 1870, privind succesiunea vacantă a Begumei Gokool de Ragginahra, provincia Bengal.

Starea de fapt. — Este vorba despre drepturile de proprietate a cîtorva mehali, a patruzeci şi trei de mii de beegali de pămînt arabil şi a unui ansamblu de clădiri, palate şi case de locuit, sate, obiecte mobiliare, bijuterii, arme etc. etc. provenind din succesiunea Begumei Gokool de Ragginahra. Din expunerile supuse succesiv Tribunalului civil din Agra şi Curţii superioare din Delhi, rezultă că în 1819 Beguma Gokool, văduvă a rajahului Luckmissur şi moştenitoare a unei averi considerabile, s-a căsătorit cu un străin, francez de origine, numit Jean-Jacques Langévol. Acest străin, după ce a servit pînă în 1815 în armata franceză, unde avusese gradul de subofiţer (tambur-major) în al 36-lea regiment, s-a îmbarcat la Nantes după dizolvarea armatei Loirei, ca reprezentant al patronului, pe o navă de comerţ... El a ajuns la Calcutta, a pătruns în interiorul ţării şi a obţinut funcţia de căpitan instructor al micii armate indigene pe care era autorizat s-o întreţină rajahul

Luckmissur. El n-a întîrziat să urce pînă la gradul de comandant-şef şi, la puţin timp după moartea rajahului, a obţinut mîna văduvei lui.

Diverse consideraţii de politică colonială şi serviciile importante aduse într-o situaţie primejdioasă europenilor din Agra de către Jean-Jacques Langévol, care obţinuse cetăţenia britanică, l-au determinat pe guvernatorul general al provinciei Bengal să ceară şi să obţină titlul de baronet pentru soţul Begumei. Proprietatea Bryah Jowahir Mothooranath a fost desemnată ca feudă a proaspătului baronet. Bcguma a murit în 1839, lăsînd uzufructul bunurilor sale lui Langévol, care a urmat-o doi ani mai tîrziu în mormînt. Din căsătoria lor nu rămăsese decît un fiu în stare de imbecilitate din cea mai fragilă copilărie, care a trebuit să fie pus imediat sub tutelă. Averea i-a fost administrată cu credinţă pînă la moartea sa, survenită în 1869. Nu există moştenitori cunoscuţi ai acestei imense succesiuni. Tribunalul din Agra şi Curtea din Delhi, ordonînd scoaterea ei la licitaţie, la cererea guvernului local acţionînd în numele statului, avem onoarea să cerem Lorzilor Consiliului Privat omologarea acestor hotărîri etc. etc.”

Urmau semnăturile.

Copii legalizate ale hotărîrilor de la Agra şi de la Delhi, acte de vînzare, ordine de depozitare a capitalului la Banca Angliei, un istoric al cercetărilor făcute în Franţa pentru a-i găsi pe moştenitorii Langévol şi o masă impozantă de documente de acelaşi fel nu mai îngăduiră nici o ezitare doctorului Sarrasin. Era, fără discuţie, „next of kin“ şi succesor al Begumei. Între el şi cele cinci sute douăzeci şi şapte de milioane depuse în subteranele băncii nu mai exista decît obstacolul unei judecăţi de formă pronunţate în urma prezentării unor acte autentice de naştere şi de deces!

Un asemenea noroc avea de ce să zguduie spiritul cel mai liniştit, şi bunul doctor nu putu să se sustragă în întregime emoţiei pe care i-o provoca o certitudine atît de neaşteptată. Totuşi emoţia sa fu de scurtă durată şi se manifestă doar printr-o scurtă plimbare de cîteva minute prin cameră. Îşi recîştigă stăpînirea de sine, îşi reproşă ca o slăbiciune această febră trecătoare şi, aruncîndu-se în fotoliu, rămase cîtva timp cufundat în gînduri.

Apoi, dintr-o dată, se apucă iar să măsoare camera în lung şi-n lat. Dar acum ochii săi erau luminaţi de o flacără curată şi se vedea că o idee generoasă şi nobilă se naşte în mintea lui. O primi, o cîntări, o lăsă să prindă aripi şi pînă la urmă o adoptă.

În clipa aceea se auzi o bătaie în uşă. Se întorsese Mr. Sharp.

— Vă cer iertare pentru îndoielile mele, îi spuse doctorul cu căldură. Iată-mă convins şi îndatorat de o mie de ori pentru osteneala pe care v-aţi dat-o.



— Nici un fel de îndatorire... o afacere ca oricare alta... meseria mea..., răspunse Mr. Sharp. Pot să sper că sir Bryah va rămîne clientul meu ?

— E de la sine înţeles. Vă încredinţez rezolvarea întregii chestiuni... Vă rog doar să renunţaţi la acest titlu absurd...

„Absurd! Un titlu care valorează douăzeci şi unu de milioane de sterline!“ — spunea fizionomia lui Mr. Sharp, dar el era prea curtenitor ca să nu cedeze.

— Cum doriţi. Dumneavoastră sînteţi stăpînul, răspunse el. Mă întorc la Londra şi aştept ordinele dumneavoastră.

— Pot să păstrez aceste documente? întrebă doctorul.

— Desigur. Avem copii după ele.

Rămas singur, doctorul Sarrasin se aşeză la birou, luă o foaie de hîrtie şi scrise cele ce urmează:

„Brighton, 28 octombrie 1871

Dragul meu băiat,

Ne-a picat din cer o avere enormă, colosală, de necrezut! Nu mă crede atins de alienaţie mintală şi citeşte cele două sau trei documente pe care le adaug scrisorii mele. Vei vedea limpede că sînt moştenitorul unui titlu de baronet englez, sau mai bine zis indian, şi al unui capital care depăşeşte jumătate de miliard de franci, depus la Banca Angliei.

Nu mă îndoiesc, dragul meu Octave, de sentimentele cu care vei primi această veste. Ca şi mine, vei înţelege obligaţiile noi pe care o asemenea avere ni le impune şi primejdiile la care poate supune ea înţelepciunea noastră. A trecut abia un ceas de cînd ştiu toate astea şi de pe acum grijile unei asemenea responsabilităţi înăbuşă pe jumătate bucuria pe care mi-o provocaseră la început, gîndindu-mă la tine. Poate că această schimbare va fi fatală pentru destinele noastre... Modeşti pionieri ai ştiinţei, eram fericiţi în obscuritatea noastră. Vom fi şi de-acum înainte? Poate numai dacă... nu îndrăznesc să-ţi vorbesc despre o idee care mi-a venit... dacă această avere însăşi va deveni în mîinile noastre un nou şi puternic aparat ştiinţific, o minunată unealtă a civilizaţiei!...

Vom mai vorbi despre asta. Scrie-mi, spune-mi repede ce impresie îţi provoacă această veste şi adu-o la cunoştinţa mamei tale. Sînt sigur că o va primi cu calm, ca o femeie cu judecată. Cît despre sora ta, ea este prea tînără încă pentru ca aşa ceva s-o facă să-şi piardă capul. De altfel, căpşorul ei e de pe acum destul de bine aşezat pe umeri, şi, chiar dacă va pricepe toate consecinţele posibile ale acestei ştiri, sînt sigur că dintre noi toţi ea va fi cel mai puţin tulburată de schimbarea survenită în situaţia noastră.

O caldă strîngere de mînă lui Marcel. I-am rezervat un rol de seamă în toate proiectele mele de viitor.

Părintele tău iubitor,

Fr. SARRASIN

D. M. P.“

Doctorul puse această scrisoare într-un plic împreună cu hîrtiile mai importante şi o trimise pe adresa „Domnului Octave Sarrasin, elev la Şcoala centrală de arte şi manufacturi, strada Roi de Sicile, 32, Paris“.

Apoi îşi luă pălăria, îşi îmbrăcă pardesiul şi se duse la congres. Peste un sfert de oră, nici nu se mai gîndea la milioanele sale !

Capitolul II

Doi prieteni

Octave Sarrasin, fiul doctorului, nu era propriu-zis un leneş. Nu era nici prost, nici de o inteligenţă superioară, nici frumos, nici urît, nici înalt, nici scund, nici brun, nici blond. Era şaten şi, în totul, reprezentativ pentru omul mijlociu.

În colegiu obţinea în general un premiu doi şi două sau trei menţiuni. Luase examenul de bacalaureat cu „satisfăcător“. Respins prima oară la examenul de admitere în Şcoala centrală, fusese admis a doua oară pe locul 127. Avea o fire nehotărîtă, fiind una dintre acele fiinţe care se mulţumesc cu o certitudine incompletă, care trăiesc „aşa şi-aşa“ şi trec prin viaţă ca gîsca pe apă. Acest gen de oameni sînt în mîinile destinului asemenea unui dop de plută pe creasta unui val. După cum suflă vîntul, dinspre nord sau dinspre sud, ei sînt purtaţi spre ecuator sau spre pol. Hazardul este cel care le hotărăşte cariera. Dacă doctorul Sarrasin nu şi-ar fi făcut oarecare iluzii în legătură cu caracterul fiului său, poate că ar fi ezitat înainte de a-i scrie rîndurile pe care le-aţi citit, dar un pic de orbire paternă e îngăduită chiar şi celor mai strălucite spirite.

Norocul voise ca, la începutul educaţiei sale, Octave să cadă sub dominaţia unei firi energice, a cărei influenţă uşor tiranică, dar binefăcătoare i se impusese cu tărie. La liceul Charlemagne, unde tatăl său îl trimisese să-şi isprăvească studiile, Octave se legase cu o strînsă prietenie de unul dintre colegii săi, un alsacian, Marcel Bruckmann, mai tînăr ca el cu un an, dar care-l copleşise de îndată cu vigoarea sa fizică, intelectuală şi morală.

Marcel Bruckmann, orfan de la doisprezece ani, moştenise o mică rentă care abia îi ajungea ca să-şi plătească taxele. Fără Octave, care-l lua în vacanţe la părinţii săi, n-ar fi pus niciodată piciorul în afara zidurilor liceului.

Familia doctorului Sarrasin fu în curînd aceea a tînărului alsacian. Fire sensibilă sub aparenta sa răceală, el înțelese că întreaga lui viață trebuie să aparțină acestor oameni de treabă, care-i țineau loc de tată și de mamă. Ajunse deci, în mod cu totul firesc, să adore pe doctorul Sarrasin, pe soția sa și pe drăgălașa și de pe acum serioasa fetiță, care făcuseră să i se redeschidă inima. Le dovedi recunoștința sa prin fapte, nu prin cuvinte.

Într-adevăr, își asumase plăcuta sarcină de a face din Jeanne, care iubea învățătura, o fată cu o judecată dreaptă, cu un caracter ferm și judicios și, în același timp, din Octave un fiu demn de tatăl său. Trebuie să spunem că această sarcină era mai greu de dus la capăt cu Octave decît cu sora lui, care, pentru vîrsta ei, îl depășea încă de pe atunci. Dar Marcel își făgăduise să atingă dublul său scop.

Pentru că Marcel Bruckmann era unul dintre acei campioni inimoși și pricepuți pe care Alsacia are obiceiul să-i trimită în fiecare an să lupte în marea bătălie pariziană. Copil încă, el se distingea prin tăria și suplețea mușchilor tot atît cît prin vioiciunea inteligenței. Era numai voință și curaj pe dinăuntru, după cum era cioplit în unghiuri drepte pe dinafară. Din colegiu îl hărțuia nevoia imperioasă de a excela în toate — la paralele, ca și la jocul cu mingea, în laboratorul de chimie, ca și în sala de gimnastică.

Dacă-i lipsea vreunul dintre premii, socotea anul pierdut. La douăzeci de ani avea un trup mare și robust, plin de viață și de acțiune, o mașină organică la maximum de tensiune și de randament. Chipul său inteligent era dintre acelea care atrag privirile spiritelor atente. Intrat al doilea la Școala centrală, în același an cu Octave, era hotărît să fie primul la absolvire.

De altfel, Octave datora admiterea lui energiei persistente și prea de ajuns pentru doi oameni a prietenului său. Timp de un an, Marcel îl „pistonase", îl împinsese la muncă, îl obligase prin luptă să aibă succes. Marcel avea față de această fire slabă și oscilantă un sentiment de milă prietenească, asemănător celui pe care ar putea să-l aibă un leu față de un cățel. Se simțea mulțumit să fortifice cu prisosul sevei sale această plantă anemică și s-o facă să rodească pe lîngă el.

Războiul din 1870 îi surprinsese pe cei doi prieteni în timp ce-și dădeau examenele. A doua zi după terminarea concursului, Marcel, cuprins de o durere patriotică exasperată de primejdia care amenința Strasbourgul și Alsacia, se angajase în al 31-lea batalion de vînători. Octave îi urmase imediat exemplul.

Făcuseră împreună aspra campanie a asediului în avanposturile Parisului. Marcel primise, la Champigny, un glonț în brațul drept; la Buzenval, un epolet pe umărul stîng. Octave nu fusese nici rănit, nici avansat în grad. De fapt, nu era vina lui, căci își urmase totdeauna prietenul sub focul inamic. Abia dacă rămăsese în urmă cu șase metri. Dar acești șase metri erau totul.

De la încheierea păcii și de la reluarea vieții obișnuite, cei doi studenți locuiau împreună în două camere alăturate ale unui modest hotel din apropierea școlii. Nenorocirile Franței, răpirea Alsaciei și Lorenei dăduseră caracterului lui Marcel o maturitate cu totul bărbătească.

— Este datoria tinerilor francezi să îndrepte greșelile părinților lor, spunea el, și numai prin muncă putem obține aceasta.

În picioare de la ora cinci dimineața, îl obliga pe Octave să-l imite. Îl ducea la cursuri și, la ieșire, nu-l părăsea nici o clipă. Se întorceau ca să se apuce de treabă, făcînd din cînd în cînd pauze pentru o pipă și o ceașcă de cafea. Se culcau la ora zece, cu inima satisfăcută — dacă nu mulțumită — și cu creierul plin. O partidă de biliard, un spectacol bine ales, din cînd în cînd un concert al orchestrei Conservatorului, o cursă călare pînă la pădurea Verrières, o plimbare printre copaci, de două ori pe săptămînă un antrenament de box sau de scrimă — acestea erau distracțiile lor. Octave manifesta uneori veleități de revoltă și arunca ocheade pofticioase către amuzamente mai puțin recomandabile. El propunea să meargă să-l vadă pe Aristide Leroux, care „își făcea dreptul" la braseria Saint-Michel. Dar Marcel își bătea joc cu atîta asprime de aceste fantezii încît, de cele mai multe ori, Octave renunța la ele.

La 29 octombrie 1871, pe la ora șapte seara, cei doi prieteni stăteau ca de obicei la aceeași masă, sub abajurul unei lămpi comune. Marcel se cufundase cu trup și suflet într-o problemă de geometrie descriptivă aplicată la tăierea pietrelor de construcții. Octave se ocupa cu o grijă religioasă de fabricarea, din păcate mai importantă pentru el, a unui litru de cafea. Era unul dintre puținele lucruri în care se lăuda că excelează — poate pentru că-i oferea prilejul cotidian de a scăpa pentru cîteva minute de teribila necesitate de a înșira ecuații, ocupație de care, după părerea lui, Marcel abuza un pic. Făcea deci să treacă picătură cu picătură apa clocotită printr-un strat gros de cafea măcinată, și această fericire liniștită ar fi trebuit să-i ajungă. Dar sîrguința lui Marcel îl

apăsa ca o mustrare de cuget şi simţea invincibila nevoie de a o tulbura cu trăncăneala lui :

— Ar trebui să cumpărăm un percolator [1], spuse el deodată. Acest filtru antic şi solemn nu mai este la înălţimea civilizaţiei.

— Cumpără un percolator ! Asta o să te împiedice poate să mai pierzi o oră în fiecare seară la bucătărie, răspunse Marcel.

Şi se întoarse la problema lui.

„O boltă are ca intrados [2] un elipsoid cu trei axe inegale. Fie ABDE elipsa de origine care cuprinde axa maximă o A=a şi axa mijlocie o B=b, în timp ce axa minimă (0,0'c [1]) este verticală şi egală cu c, ceea ce face ca bolta să fie lăsată..."

În clipa aceea se auzi o bătaie în uşă şi apoi o voce :

— O scrisoare pentru domnul Octave Sarrasin !

Vă daţi seama cît de binevenită fu pentru tînărul student această fericită diversiune.

— E de la tata, spuse Octave. Îi recunosc scrisul... Asta-i scrisoare, nu glumă ! adăugă el, cîntărind plicul în mînă.

Marcel ştia, ca şi el, că doctorul e în Anglia. Trecerea lui prin Paris, cu opt zile în urmă, fusese semnalată printr-un dineu sardanapalic [3] oferit celor doi colegi într-un restaurant din Palais-Royal [4]. Faimos odinioară, restaurantul e astăzi demodat, dar doctorul Sarrasin continua să-l considere drept ultimul cuvînt al rafinamentului parizian.

— Să-mi spui dacă tatăl tău vorbeşte despre Congresul de igienă, spuse Marcel. A avut o idee bună să se ducă acolo. Savanţii francezi sînt prea înclinaţi spre izolare.

Şi se apucă din nou să rezolve problema.

„...Extradosul [5] va fi format dintr-un elipsoid asemănător cu primul, avîndu-şi centrul dedesubtul lui o' pe verticala o. Marcînd focarele F_1, F_2, F ale celor trei elipse principale, trasăm elipsa şi hiperbola auxiliare, ale căror axe comune..."

Strigătul lui Octave îl făcu să-şi ridice capul.

— Ce s-a-ntîmplat ? întrebă el, cam neliniştit, văzîndu-şi prietenul alb la faţă.

— Citeşte ! murmură celălalt, buimăcit de vestea pe care o primise.

---

[1] Aparat cu filtru folosit pentru fabricarea unei cantităţi mai mari de cafea

[2] Partea interioară, concavă, a unei bolţi.

[3] Sardanapal, personaj legendar (ultim descendent al lui Ninus, întemeietorul cetăţii Ninive, şi al soţiei sale, fabuloasa Semiramida), a rămas ca prototip al îmbuibării, desfrînării şi laşităţii. Epitetul folosit de autor indică îmbelşugarea şi, poate, costul piperat al dineului.

[4] Monument parizian care a găzduit între 1829 şi 1934 numeroase localuri de petrecere.

[5] Partea exterioară a unei bolţi.

Marcel luă scrisoarea, o citi pînă la capăt, o reciti, aruncă o privire asupra documentelor care o însoţeau şi spuse :

— Ciudat !



Apoi îşi umplu pipa cu meticulozitate şi o aprinse. Octave era parcă agăţat de buzele lui.

— Crezi că-i adevărat ? strigă el, cu vocea sugrumată de emoţie.

— Adevărat ?... Evident. Tatăl tău are prea mult bun-simţ şi spirit ştiinţific ca să se lase convins cu uşurinţă de un

asemenea lucru. De altfel, dovezile sînt aici și totul e în fond foarte simplu.

Pipa fiind aprinsă după toate regulile, Marcel se apucă iar de treabă. Octave rămînea cu brațele spînzurîndu-i de-a lungul trupului, incapabil să-și isprăvească măcar cafeaua și cu atît mai mult să lege două idei. Avea nevoie, totuși, să vorbească pentru a se încredința că nu visează :

— Dar... dacă-i adevărat, e absolut dărîmător !... O jumătate de miliard înseamnă o avere uriașă !...

Marcel își înălță capul și încuviință :

— Acesta-i cuvîntul, uriașă. Cred că în Franța nu există nici una la fel și pot fi numărate cîteva în Statele Unite, abia cinci-șase în Anglia, cu totul cincisprezece-douăzeci în întreaga lume.

— Și pe deasupra un titlu ! reluă Octave. Un titlu de baronet ! Nu că l-aș fi dorit vreodată, dar, pentru că a picat, se poate spune că e totuși mai elegant decît pur și simplu Sarrasin.

Marcel lansă un rotocol de fum și nu scoase nici un cuvînt. Rotocolul spunea însă clar : „Pff !... Pff !"

— Desigur, continuă Octave, n-aș fi făcut niciodată ca atîția alții care-și adaugă o particulă nobiliară sau își inventează un marchizat de carton ! Dar să ai un titlu adevărat, un titlu autentic, înscris după cum se cuvine în registrul pairilor Marii Britanii și Irlandei, fără dubii și confuzii posibile, cum se întîmplă prea des...

Pipa răspundea mereu : „Pff !... Pff !"

— Orice ai zice, dragul meu, „sîngele albastru înseamnă ceva", cum spun englezii !

Octave se opri, sub privirea ironică a lui Marcel, și se întoarse la milioanele sale :

— Îți amintești ?... Binôme, profesorul nostru de matematici, ne bătea capul în fiecare an, în prima sa lecție despre numere, că o jumătate de miliard este un număr prea mare pentru ca forțele inteligenței umane să poată măcar să-și facă o idee justă despre el dacă n-ar avea la dispoziție resursele unei reprezentări grafice... Îți dai seama că unui om care ar depune un franc pe minut i-ar trebui peste o mie de ani ca să plătească această sumă ? Ah, este într-adevăr... straniu să-ți spui că ești moștenitorul unei jumătăți de miliard de franci !

— Jumătate de miliard de franci ! strigă Marcel, zguduit de cuvinte mai mult decît fusese de faptul în sine. Știi care-i lucru cel mai bun pe care l-ați putea face ? Să-l dați Franței

ca să-şi plătească datoria de război ![1] N-ar trebui decît de zece ori atît !...

— Sper că n-ai să sugerezi tatii o asemenea idee ! strigă Octave, speriat. Ar fi capabil să şi-o însuşească ! Văd că deja rumegă nu ştiu ce proiect în genul lui !... Mai treacă-meargă o plasare a banilor în obligaţii de stat, dar să păstrăm cel puţin renta !

— Haide, haide, fără să-ţi dai seama, erai făcut să fii capitalist ! răspunse Marcel. Ceva îmi spune, bietul meu Octave, că ar fi fost mai bine pentru tine, dacă nu şi pentru tatăl tău, care are un spirit onest şi echilibrat, ca această moştenire să fi avut proporţii mai modeste. Mi-ar fi plăcut mai mult să văd că ai de împărţit cu surioara ta o rentă de douăzeci şi cinci de mii de livre decît acest munte de aur !

Şi se apucă iar de lucru.

Cît despre Octave, era cu neputinţă să facă ceva şi se agita atît de tare prin cameră, încît prietenul său, cam impacientat, sfîrşi prin a-i spune :

— Ai face mai bine să ieşi la aer ! E limpede că nu mai eşti bun de nimic în seara asta !

— Ai dreptate, răspunse Octave, folosind cu bucurie această cvasiîngăduinţă de a părăsi orice fel de muncă.

Şi, luîndu-şi pălăria, se prăbuşi pe scări pînă-n stradă. Abia făcuse zece paşi şi se opri sub un felinar ca să recitească scrisoarea tatălui său. Avea nevoie să se asigure din nou că e treaz.

— Jumătate de miliard !... Jumătate de miliard !... Asta înseamnă o rentă de cel puţin douăzeci şi cinci de milioane ! Dacă tata nu mi-ar da decît unul pe an, jumătate, un sfert, încă aş fi foarte fericit ! Poţi să faci multe lucruri dacă ai bani ! Sînt sigur că aş şti să-i folosesc cum se cuvine ! Doar nu-s un neghiob, nu-i aşa ? Am fost primit la Şcoala centrală !... Şi pe deasupra am şi un titlu ! Voi şti să-l port !

În trecere, se privi în oglinzile unui magazin.

— Voi avea un palat, cai !... Marcel va avea şi el unul. Dacă voi fi bogat, e ca şi cum ar fi şi el. Ce bine s-a nimerit totuşi !... Jumătate de miliard !... Baronet !... Ciudat, acum că s-a întîmplat mi se pare că m-aşteptam la asta ! Ceva îmi spunea că nu voi fi obligat totdeauna să stau aplecat deasupra cărţilor şi a planşelor !... Orice s-ar spune, e un vis grozav !...

Rumegînd aceste idei, Octave trecea pe sub arcadele străzii Rivoli. Ajunse la Champs-Elysées, dădu colţul străzii Royale

[1] Potrivit tratatului de pace încheiat de guvernul trădător al lui Thiers, Franţa se obliga să plătească Germaniei, ca despăgubiri de război, 5 miliarde de franci aur.

și ieși pe bulevard. Odinioară privea splendidele vitrine cu indiferență, ca pe niște fleacuri care n-aveau loc în viața lui. Acum se opri și se gîndi cu un viu sentiment de bucurie că toate aceste comori ar putea fi ale lui dacă ar dori.

— Pentru mine lucrează torcătoarele din Olanda, țes stofele cele mai fine manufacturile din Elbeuf, meșteresc ceasornicarii cronometrele lor, revarsă cascade de lumini candelabrul Operei, scîrțîie viorile, răgușesc cîntărețele ! Pentru mine sînt dresați caii pur sînge în manejuri și se aprind luminile la Café Anglais !... Parisul este al meu !... Totul este al meu !... Oare nu voi călători ? Nu voi pleca să vizitez baronia mea din India ?... Voi putea foarte bine într-o zi să-mi cumpăr o pagodă, cu bonzii și cu idolii ei de fildeș cu tot ! Voi avea elefanți ! Voi vîna tigri !... Și arme frumoase !... Și-o barcă frumoasă !... O barcă ? Nu, un solid și frumos iaht cu aburi, ca să merg unde voi vrea, să mă opresc și să plec iar după cum îmi va trăsni prin cap !... Apropo de aburi, trebuie să duc maică-mi știrea. Dacă aș pleca la Douai ? Școala... Școala poate să aștepte !... Dar trebuie să-l previn pe Marcel. Am să-i trimit o telegramă. O să înțeleagă că sînt grăbit să-mi văd mama și sora într-o asemenea împrejurare !

Octave intră într-un birou telegrafic și-și preveni prietenul că pleacă și se va întoarce peste două zile. Apoi opri o trăsură și porni spre Gara de Nord.

Cum ajunse în vagon, se apucă iar să viseze.

La ora două dimineața, Octave suna zgomotos la poarta casei părintești — la soneria de noapte — și stîrnea emoție în pașnicul cartier Aubettes.

— Cine-o fi bolnavul ? se întrebau cumetrele de la o fereastră la alta.

— Doctorul nu-i în oraș ! strigă bătrîna servantă, din ferestruica sa de la ultimul etaj.

— Sînt eu, Octave !... Coboară să-mi deschizi, Francine !

După o așteptare de zece minute, Octave reuși să pătrundă în casă. Maică-sa și soră-sa, Jeanne, sosite grabnic în capoate, așteptau explicația acestei vizite.

Scrisoarea doctorului, citită cu voce tare, le dădu cheia misterului.

Doamna Sarrasin fu o clipă zguduită. Ea-și îmbrățișă fiul și fiica, plîngînd de bucurie. I se părea că întregul univers va fi de-acum al lor și că nenorocirea nu va îndrăzni niciodată să se atingă de niște tineri care au cîteva sute de milioane. Totuși femeile se obișnuiesc mai repede decît bărbații cu aceste mari lovituri ale sorții. Doamna Sarrasin reciti scrisoarea soțului ei, își spuse că, în definitiv, el trebuie să hotă-

rască destinul său și al copiilor săi și își recăpătă calmul. Cît despre Jeanne, era încîntată văzînd bucuria mamei și a fratelui său ; dar imaginația ei de treisprezece ani nu visa o fericire mai mare decît această căsuță modestă, în care viața i se scurgea încetișor între lecțiile profesorilor și mîngîierile părinților. Ea nu-și dădea seama prea bine cum ar fi putut cîteva pachete de bancnote să-i schimbe existența, și această perspectivă nu o tulbură nici o clipă.

Doamna Sarrasin, măritată foarte tînără cu un om absorbit în întregime de ocupațiile tăcute ale savantului autentic, respecta pasiunea soțului său, pe care-l iubea cu duioșie, fără să-l înțeleagă prea bine. Neputînd împărtăși satisfacțiile pe care studiul le dădea doctorului Sarrasin, ea se simțise uneori cam singură alături de acest muncitor îndîrjit și-și concentrase toate speranțele asupra celor doi copii. Visase totdeauna pentru ei un viitor strălucit. Nu se îndoia că Octave era menit celor mai înalte împliniri. De cînd intrase la Școala centrală, această modestă și folositoare academie de tineri ingineri se transformase în spiritul ei într-o pepinieră de oameni iluștri. Singura ei teamă era ca averea lor modestă să nu constituie un obstacol sau cel puțin o dificultate în cariera glorioasă a fiului său și să nu dăuneze mai tîrziu măritișului fiicei sale. Ceea ce înțelesese din scrisoarea soțului său era că aceste temeri nu mai aveau nici un motiv să existe. Satisfacția ei fu deci completă.

Mama și fiul petrecură o mare parte din noapte stînd de vorbă și făcînd proiecte, în timp ce Jeanne, foarte mulțumită de prezent și fără nici o grijă de viitor, adormise într-un fotoliu.

Totuși, înainte de a se duce, în sfîrșit, la culcare, doamna Sarrasin spuse fiului său :

— Nu mi-ai vorbit despre Marcel. Nu i-ai spus ce cuprinde scrisoarea tatălui tău ? Ce-a zis despre asta ?

— O, doar îl cunoști pe Marcel ! răspunse Octave. E mai mult decît un înțelept, e un stoic. Cred că imensitatea moștenirii l-a făcut să se înspăimînte pentru noi ! Spun *pentru noi*, dar neliniștea lui nu se răsfrîngea și asupra tatii, al cărui bunsimț și rațiune științifică îl asigurau. Dar în ceea ce te privește, mamă, pe Jeanne de asemenea și, mai ales, pe mine, el nu mi-a ascuns că ar fi preferat o moștenire modestă, o rentă de douăzeci și cinci de mii de livre...

— Poate că Marcel are dreptate, răspunse doamna Sarrasin, privindu-și fiul. O avere neașteptată poate deveni o mare primejdie pentru anumite firi !

Jeanne tocmai se trezise și auzise ultimele cuvinte ale maică-si.

— Știi, mamă, spuse ea, frecîndu-se la ochi și îndreptîndu-se către cămăruța ei, într-o zi mi-ai zis că Marcel are totdeauna dreptate ! Eu cred în tot ceea ce spune prietenul nostru Marcel !

Și, îmbrățișîndu-și mama, Jeanne se retrase.

Capitolul III

Un fapt divers

Sosind la a patra ședință a Congresului de igienă, doctorul Sarrasin constată că toți colegii săi îl întîmpină cu un deosebit respect.

Pînă atunci, prea-nobilul lord Glandover, cavaler al ordinului Jaretierei, care avea președinția nominală a adunării, abia dacă binevoise să observe existența individuală a medicului francez.

Acest lord era un august personaj, al cărui rol se mărginea la a declara ședința deschisă sau închisă și a da mecanic cuvîntul vorbitorilor înscriși pe o listă așezată în fața lui. Își ținea mîna dreaptă în deschizătura redingotei sale îmbutonate nu pentru că ar fi căzut de pe cal, ci numai pentru că această atitudine incomodă a fost dată de sculptorii englezi statuilor mai multor oameni de stat. O față palidă și spînă, presărată cu pete roșii, și o perucă, ridicată pretențios într-un moț lăsat pe o frunte care suna a gol, completau figura cea mai comic afectată și cea mai nebunesc bățoasă care a fost văzută vreodată. Lordul Glandover își mișca tot corpul dintr-o dată, ca și cum ar fi fost de lemn sau de mucava. Pînă și ochii lui păreau să nu se rotească în orbite decît prin smucituri intermitente, ca niște ochi de păpușă sau de manechin.

Cu prilejul prezentării, președintele Congresului de igienă îi adresase doctorului Sarrasin un salut protector și condescendent, care ar fi putut fi tradus astfel :

— Bună ziua, domnule om de nimic !... Dumneata ești acela care, ca să-ți asiguri mărunta existență, te ocupi cu aceste mici lucrări pe mici mașinării ? Trebuie să am, într-adevăr, ochi buni ca să zăresc o creatură atît de îndepărtată de mine pe scara umană !... Îți îngădui să te așezi în umbra Senioriei Mele.

De data aceasta, lordul Glandover îi adresă cel mai grațios surîs și împinse curtoazia pînă la a-i arăta un scaun liber în dreapta sa. Pe de altă parte, toți membrii congresului se ridicaseră în picioare.

Destul de surprins de aceste semne ale unei atenții excepțional de măgulitoare și spunîndu-și că, după o matură gîndire, numărătorul de globule li se păruse fără îndoială confraților săi o descoperire mai importantă decît la prima vedere, doctorul Sarrasin se așeză pe locul care-i fusese oferit.

Dar toate iluziile sale de inventator se risipiră cînd lordul Glandover se aplecă la urechea lui cu o asemenea contorsiune a vertebrelor cervicale încît mai c-ar fi putut să-și sucească gîtul.

— Aflu, șopti el, că sînteți un om cu o avere considerabilă. Mi se spune că „valorați" douăzeci și unu de milioane de sterline !

Lordul Glandover părea dezolat că a putut să trateze cu ușurință echivalentul în carne și oase al unei asemenea valori monetare. Întreaga sa atitudine spunea :

„De ce n-am fost preveniți ?... Sincer vorbind, nu e bine ! Să expui oamenii la asemenea greșeli !..."

Doctorul Sarrasin, care nu credea, pe drept cuvînt, că „valorează" un ban mai mult decît la ședințele precedente, se întreba cum se răspîndise știrea atît de repede, cînd doctorul Ovidius din Berlin, vecinul său din dreapta, i se adresă cu un surîs fals și searbăd :

— Iată-vă la fel de puternic ca Rotschild ! [1]... *Daily Telegraph* publică știrea !... Complimentele mele !

Și-i dădu un ziar din dimineața aceea, în care se putea citi următorul „fapt divers" într-o redactare indicînd destul de limpede autorul :

„O MOȘTENIRE FABULOASĂ. — Faimoasa succesiune vacantă a Begumei Gokool și-a găsit, în sfîrșit, moștenitorul legitim, datorită eforturilor abile ale domnilor Billows, Green și Sharp, solicitori, Southampton row, 94, Londra. Fericitul proprietar al celor douăzeci și unu de milioane de sterline depuse la Banca Angliei este un medic francez, doctorul Sarrasin, al cărui frumos memoriu la Congresul de la Brighton l-am analizat chiar în aceste pagini în urmă cu trei zile. Datorită silinței sale și trecînd prin peripeții care ar alcătui ele singure un adevărat roman, Mr. Sharp a ajuns să stabilească, fără vreo contestație posibilă, că doctorul Sarrasin este singurul urmaș în viață al lui Jean-Jacques Langévol,

[1] Celebră familie de bancheri.

baronet, al doilea soţ al Begumei Gokool. Acest om, care s-a ridicat prin meritele lui, era, pare-se, originar din micul oraş francez Bar-le Duc. Pentru intrarea în posesie nu mai rămîn de îndeplinit decît simple formalităţi. Cererea se află la Curtea Cancelariei. O ciudată înlănţuire de împrejurări a îngrămădit pe capul unui savant francez, împreună cu un titlu britanic, comorile adunate de un lung şir de rajahi indieni. Hazardul ar fi putut să se arate mai puţin inteligent şi trebuie să ne felicităm că un capital atît de considerabil cade în mîini care vor şti să-i dea o bună folosinţă.”

Datorită unui sentiment destul de straniu, doctorul Sarrasin fu contrariat să vadă vestea devenită publică. Nu era numai din cauza neplăcerilor pe care experienţa sa de viaţă îl făcea să le prevadă, dar se simţea umilit de importanţa atribuită acestui eveniment. Avea impresia că este micşorat pe măsura enormei cifre a capitalului său. Lucrările sale, meritul său personal erau de acum înecate în acest ocean de aur şi de argint, chiar în ochii confraţilor săi. Nu mai vedeau în el cercetătorul neobosit, inteligenţa superioară şi subtilă, inventatorul ingenios — vedeau jumătate de miliard. Dacă ar fi fost unul dintre specimenele cele mai degradate ale umanităţii, în loc de a fi unul din reprezentanţii ei de frunte, greutatea lui ar fi fost aceeaşi. Lordul Glandover spusese cuvîntul : el „valora“ de acum înainte douăzeci şi unu de milioane de sterline, nici mai mult, nici mai puţin.

Această idee îl scîrbi, iar congresul, care privea cu o curiozitate întru totul ştiinţifică cum era făcut un „semimiliardar“, constată nu fără surpriză că fizionomia subiectului se voala cu un soi de tristeţe.

Nu fu însă decît o slăbiciune trecătoare. Măreţia scopului căruia hotărîse să-i consacre această avere neaşteptată se înfăţişa dintr-o dată doctorului şi-l făcuse să se însenineze din nou. Aşteptă sfîrşitul lecturii pe care-o făcea doctorul Stevenson din Glasgow în legătură cu *Educaţia tinerilor idioţi* şi ceru cuvîntul pentru o comunicare.

Lordul Glandover i-l dădu imediat şi cu precădere chiar faţă de doctorul Ovidius. I l-ar fi dat chiar dacă s-ar fi opus întregul congres, chiar dacă toţi savanţii Europei ar fi protestat împotriva acestei favori ! Iată ce spunea în mod elocvent intonaţia cu totul specială a vocii preşedintelui.

— Domnilor, spuse doctorul Sarrasin, socoteam să aştept cîteva zile înainte de a vă împărtăşi ciudatul meu noroc şi consecinţele fericite pe care le poate avea pentru ştiinţă. Dar,

întrucît faptul a devenit public, aş dovedi poate o anumită afectare dacă nu l-aş plasa de îndată pe adevăratul său teren... Da, domnilor, e adevărat că o sumă considerabilă, o sumă de mai multe sute de milioane, depusă la Banca Angliei, îmi revine în mod legitim. E nevoie să vă mai spun că, în aceste împrejurări, mă consider doar fideicomisarul[1] ştiinţei ?... *(Profundă senzaţie.)* Nu mie îmi aparţine de drept acest capital, ci Umanităţii, Progresului !... *(Mişcări diverse. Exclamaţii. Aplauze unanime. Întregul congres se ridică, electrizat de această declaraţie.)* Nu mă aplaudaţi, domnilor ! Nu cunosc un singur om de ştiinţă într-adevăr demn de acest frumos nume care să nu fi făcut în locul meu ceea ce vreau eu să fac. Poate că unii vor gîndi că, asemenea multor acţiuni umane, şi în aceasta există mai mult amor propriu decît devotament... *(„Nu ! Nu !")* De altfel, n-are importanţă ! Să luăm în consideraţie doar rezultatele. Declar deci, definitiv şi fără rezerve : jumătatea de miliard pe care hazardul o pune în mîinile mele nu este a mea, ci a ştiinţei ! Vreţi să fiţi parlamentul care va repartiza acest buget ?... N-am suficientă încredere în propria mea capacitate pentru a pretinde să dispun ca un stăpîn absolut. Vă fac judecători şi veţi hotărî dumneavoastră înşivă cea mai bună întrebuinţare care poate fi dată acestei comori ! *(Urale. Profundă agitaţie. Delir general.)*

Congresul e în picioare. În exaltarea lor, cîţiva membri s-au suit pe masă. Profesorul Turnbull, din Glasgow, pare ameninţat de apoplexie. Doctorul Cicogna, din Neapole, şi-a pierdut respiraţia. Numai lordul Glandover îşi păstrează calmul demn şi senin care se potriveşte cu rangul său. El e absolut convins, de altfel, că doctorul Sarrasin glumeşte şi că n-are nici cea mai mică intenţie de a înfăptui un program atît de extravagant.

— Dacă-mi este îngăduit totuşi, reluă oratorul cînd se făcu un pic de linişte, dacă-mi este îngăduit să sugerez un plan, care ar putea fi dezvoltat şi perfecţionat, îl propun pe acesta.

Congresul, recăpătîndu-şi, în sfîrşit, sîngele rece, ascultă cu o atenţie religioasă.

---

[1] Fideicomisul este o dispoziţie testamentară prin care se dispune ca moştenitorul sau legatarul să remită unei a treia persoane (în cazul de faţă ştiinţei) o parte din moştenire.

(Continuare în numărul viitor)

Cititorii au cuvîntul

Mă numesc Moise Mircea și sînt de profesie inginer mecanizator agricol. Lucrez în calitate de cercetător la Stațiunea experimentală legumicolă Buzău, ocupîndu-mă de mecanizarea legumiculturii.

Fiind un pasionat cititor și colecționar al publicației dv., aș vrea să vă adresez pe această cale, cu prilejul împlinirii numărului 200 al Colecției, cele mai sincere urări de succes în munca dv. pentru continua dezvoltare a acestui gen literar deosebit de pretențios și totodată popular. Consider că acest gen se adresează atît adolescentului visător cît și omului cu părul cărunt, Colecția fiind menită să înaripeze gîndirea tuturora, să-i stimuleze pe toți cititorii în activitatea lor cotidiană pentru construirea mai rapidă a societății comuniste.

Citesc Colecția din anii studenției (1955) și pînă în prezent, și în fiecare număr al ei am descoperit ceva nou, deosebit, care mă ajută să-mi imaginez cum va arăta planeta în viitor, cînd omul — figura centrală a povestirilor — va fi cu adevărat stăpînul naturii. Atît povestirile cît și romanele m-au ajutat și mă ajută în activitatea mea de cercetare, călăuzindu-mi pașii spre rezolvarea ingenioasă a problemelor curente, mobilizîndu-mi energia spre creație. Poate, cîndva, la bătrînețe (am 27 de ani), voi răsfoi cîte un număr al Colecției și voi constata că și cea mai înaripată fantezie a autorilor din vremea tinereții mele a fost depășită de realitate.

În marea lor majoritate povestirile și romanele citite au un fundament științific solid, dar sînt și lucrări în care autorul neglijează sau tratează superficial fondul științific al acțiunilor narate.

Aș dori să citesc în numerele viitoare ale Colecției o povestire care să ne înfățișeze viitorul agriculturii și al mecanizării și automatizării ei.

În concluzie, socotesc că ar trebui să crească exigența autorilor față de fondul științific al problemelor tratate, pentru ca eroismul, talentul și pasiunea eroilor reprezentați să fie și mai convingătoare. Totodată paginile Colecției trebuie să rămînă accesibile celor mai largi pături de cititori. (Nivelul de cultură necesar înțelegerii povestirilor ar trebui, după mine, să fie cel puțin acela al școlii de șapte ani). De asemenea, cred că n-ar strica dacă în interiorul fasciculelor ar fi inserate și ilustrații în alb-negru, ceea ce ar constitui o atracție în plus și ar procura o viziune mai clară asupra problemelor tratate.

Vă urez mult succes în opera de culturalizare a maselor prin răspîndirea celor mai noi cuceriri ale științei și tehnicii mondiale.

MOISE MIRCEA

Dragi tovarăși,

Cînd în 1955 au apărut primele numere ale Colecției, mă pregăteam să dau admiterea la Facultatea de matematică și fizică din Timișoara. De atunci sînt un pasionat cititor al Colecției. Astăzi am aproape toate broșurile și le fac cunoscute și elevilor mei, printre care se găsesc mulți iubitori ai literaturii de anticipație.

Din cele aproape 200 numere care au apărut pînă acum, pot spune că mi-au plăcut mult romanele „O iubire din anul 41042", „Nebuloasa din Andromeda" și altele.

Cu ocazia apariției nr. 200 vom organiza la școala noastră o vitrină care va prezenta romanele cele mai captivante.

Doresc colectivului de redacție și scriitorilor de anticipație noi și frumoase succese în elaborarea de noi romane științifico-fantastice și în răspîndirea în mase a previziunii științifice, care, ca și întreaga știință, se naște din practică și servește practicii.

Prof. GH. I. CĂPITAN
Anina
Reg. Banat

Tiparul executat la Combinatul poligrafic „Casa Scînteii"

2012

CLUB COLECȚIA Povestiri ȘTIINȚIFICO-FANTASTICE

cpsf.info

prelucrare
&
editor
Costin Teo Graur

i.m. Pompilu



Au scanat, corectat, prelucrat.

Ceea ce nu au fost în stare redacţiile Ştiinţă şi tehnică
sau cei care au dat să continue CPŞF, au reuşit, cu multă dăruire,
muncă şi cheltuială, aceşti entuziaşti.

Lor trebuie să le mulţumim pentru că avem acum posibilitatea
să (re)citim legendara Colecţie.

clandher
flash_gordon
evilgheorghe
krokodyliu
progressivefan3
car_deva
coollo
fractalus
panionios
nid68
un anonim (RK)
Gyuri
hunyade
dl. Dan Lăzărescu
Cilly Willy
fizikant
Doru Filip
connieG

(dacă este omis cineva, vă rog un email şi reparăm greşeala)

Abonamentele la revista „Știință și Tehnică" și la colecția de „Povestiri științifico-fantastice" se primesc pînă cel mai tîrziu în ziua de 23 a lunii, cu deservirea în a doua lună următoare.

Abonamentele se primesc de către difuzorii de presă din întreprinderi, instituții și de la sate, secțiile de difuzare a presei, precum și de către factorii și oficiile poștale.